

Universitätsbibliothek Paderborn

**Diatribai De Primis Veteris Frisiae Apostolis, Sive
Dissertationes, quibus eoru[m] anni, actus, res,
personae, loca, tempora in eorundem actis occurrentia,
discutiuntur, illustrantur, erroresque ab ...**

Bosschaerts, Willibrord

Mechliniae, 1650

121. De reditu Sancti Bonifacij ad S. Vvillibrordum in Frisiam. Nonnulla obscuriora explicantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10958

De reditu Sancti Bonifacii ad S. Willibrordum
In Frisiam. Nonnulla obscuriora
explicantur.

Sanctum Bonifacium Roma discedentē diff. 119. vidi-
mus. Postquam relictam contulit se ad Regem
Longobardorum Luitprandum qui eum honorifi-
ce accepit. Ab illo ardua & prærupta Alpium iu-
ga transcendens in Baiorios (Bauaros) inde in Tu-
ringiam descendit 720. vbi per aliquot dies hærens om-
nes illius Prouinciæ Principes verbis spiritualibus allo-
quens, ad sacrę fidei agnitionem, totiusque religionis tra-
mitem reuocauit. Sed & sacerdotes, quos sceleribus va-
rijs deditos comperit, sermonibus Euangelicis admonens,
ad institutionis Canonice normam correxerit. Interim ad
aures peruenit obitus impij Radbodi Frisiorum Regis qui
nuper funestas tragedias Frisicę & Australicę Ecclesijs mo-
uit, causaque Bonifacio extiterat ex Frisia in Angliam re-
deundi anno 716. vide dissertat. 103. Audito Tyranni
interitu, non quieuit spiritus eius donec amato & Reue-
rendo suo Patri ac magistro Willibrordo denuò coniunge-
retur, confectisque itinerum molestijs Frisiam intrans
anno 720. desiderij compos redditur.

Verum antequam de secunda hac mansione apud Wil-
librord. plura, interponendum vnum verbum de prima
commoratione 13. annorum, quam per tria loca & per tria
tempora distinguit citatus à Serario lib. 3. Mogunt. no-
tatione 12. manuscriptus Fuldensis Codex, in quo præcep-
toris & magistri sui S. Gregorij Ultraiectini post S. Willib.
& S. Bonifacium Præsulis vitam litteris consignauit S.
Ludgerus, enarrans: *Cum ipse electus Dei Bonifacius Martijr*

post 13. annos peracta in Fresonia prædicationis, quibus in australi parte lacus Almaris pauper evangelicus, & propemodum solitarius S. sessionem suam tribus in locis peregrisset; quorum vocabula sunt hæc: primus vocatur Wyrda, in Ripa fluvij Rheni, ubi septem annis habitavit. Secundus appellatur Attingobem, iuxta amnem Febra, ubi habitavit annis 3. quo in loco primum cepit unum habere discipulum nomine Gemberium: Tertium locus appellatur Felisa, quò propior erat gentilibus & Paganis, ubi 3. similiter annis mansit. Sic ille Codex. nostrum est non nihil illustrare. Ac primum observa tria loca enumerata fuisse sedes fixas & ordinarias residentias S. Bonifacij; quare non vetat quo minus in alijs Frisię locis subindè egerit & verum sit illud lib. 1. vitę Bonif. cap. 8. Othloni, Bonifacium ex Anglia transfisse Dorset (Durostadium) ibique aliquamdiu commoratum debitas Deo persoluisse die noctuque laudes. Item antequam in Angliam rediret, peruenisse ad Trecht, ibique etiã aliquantis diebus hæsisse.

Quod ait *Laci Almaris*, nomine ipso proditur Ciuitas & terra Almaria, quæ, sicuti & vicinia, etiamnum abundat lacubus, inter quos sunt de *Scermer* / *De Wemster* / *Durmet* / *De waert* / *Woermer* / *De Zype* / & quos olim per modũ vnus lacus se habuisse videtur citatus Auctor indicare & ipsum nomen Almaris, *Almeert*, quasi totum mare, totum Lacus, palus; incolarum enim gnara & laboriosa industria multos in arua sequentibus sæculis potuit cõuertisse. certe ante multos annos magna pars nominatorum ferendis frugibus reddita est idonea.

A parte Australi, Vergit ea versus Frisiam Occidentalem, Geldriam, Brabantiam, &c.

Wirda omnino est Woerden oppidulum versus Australem partem Almaris ad littus antiqui Rheni dum Cadwicanum ostium ingrediens, per Leijdam, per castra Alphena

phena Woerdenum adlambens Ultraiectinam urbem copiosus nobilitaret, qui nunc degener stagnantes cis vix ostendit aquas.

Felisam imaginor esse *Elst* nobile municipium in Batua ad Lingam amnem medio fermè itinere inter Arnhemum & Neomagum, quod Carolus Martellus postmodum donavit S. Willibrordo In hoc S. Werenfridus Willibrordi sodalis plurimum defudavit. glebamque sui gloriosi corporis deposuit. Scribitur ab olim *Elisa*, *Ilstum*, *Eliffa*, *Heliffa*, *Heliffa*, ac facile per *F Feliffa*. Non nouum ingravescentibus ævis nomina vel prorsus aboleri, vel varijs inflectionibus, detractionibus, additionibus, immutari.

Quid *Attingohem*, quid amnis *Febra*, diu meditando ne quidem per coniecturam assequi potui. Tandem in pinacibus occurrit *Tienhouen* quod cum *Attingohem* nomine & significatione bellè conspirat: *Tin / Tien / Hem* / id est domus, curia, vernacule *Hoff / Houen*: at syllaba adiuncta videtur præpositio ad, siue *aen Tingochem* siue *Tienhouen* denotans, quæ ex usu siue abusu non raro cum nomine coalescit, adeoque *Attingohem* sit idem quod ad, siue *aen Tienhouen*. Nec rei disconuenit, quia paulatim Bonifacius ex Septentrionali parte versus Australia lacus Almari promouit, in quibus est *Tienhouen*. Consequenter amnis *Febra* sit ille qui modo *Lecca*, ad cuius ripã spectatur *Tienhouen*, vel aliquis riuulus è *Lecca* dimanans.

Nota hic primò, quam sedulò in paupertate Christiana in Euangelica schola profecerit sub Willibrordo Bonifacius, adeo feliciter vt discipulos inciperet congregare idque in Hollandia & vicinia. Glorietur Batavia Erasmo in lucem producto; potius gloriatur hoc alumno, hoc incola in tantam personam, in victoriosissimum Apostolum

lum educato, euecto. Celebrant nonnulli male feriatum Woerdam ut natale solum Ioannis Pistorij, qui Hæresios damnatus exustus est Hagæ Comitum anno 1525. celebrent potius Woerdam nutritium solum in habitatoris Bonifacij, qui fide Orthodoxa insignitus, pro eadem gloriosam mortem oppetit.

Nota secundò, prædictos tredecim annos primæ cōmorationis non esse accipiendos integros. Duodecim solum integri sunt, decimus tertius est imperfectus: nam anno 704. S. Bonif. primo ad Willibrord. accessit & 716. in Angliam recessit, quod spatium conficit annos integros 12. & partem 13.

Circa secundum aduentum quæri potest, Cur Frisiam petierit S. Bonif. Cur non in Germania manserit quò plurimum eius legatio spectabat? An quia Frisia etiã est Germania? An quia Pontifex in diplomate committit ut ad quascunque gentes infidelitatis errore detentas properaret?

Resp. Licet Frisia contineatur modò sub Germania inferiori & Germaniæ pars quondam fuerit, tamen apud Willibrordum & Othlonum libro primo vitæ Bonif. cap. 15. & alibi Frisia condistinguitur à Germaniâ, & Bonif. intellexit sibi datam facultatem ab Apostolico laborandi in Germania, non in Frisia. Sic enim se excusat dum Willibrord. ei Frisiz gubernacula deferre tentaret: *Onus regiminis, quod mihi indigno imponere cupis, sancte Præsul, suscipere non audeo, quia à Beato Gregorio Papa in Germaniam ob euangelizandi causam directus sum, ipsiusq; legationis gratia in has barbaras nationes adueniens, sponte me tua gubernationis imperio subiici. Vbi certè aliud est Bonifacio Germania, aliud Frisia. Quare dum eum Pontifex mittit ad quascunque gentes infideles, intelligendum ad gentes Germaniæ quæ variæ & plurimæ*

plurimæ in diuersas Regiones vastissimè dissecebantur. Cur ergo in Frisiam concessit Bonifacius? Cur post reditum à Roma non mansit in Germania delegata?

Resp. causa est quod cum negotium conuersionis Germaniæ arduum sublimèque esset, expetierit à Willibrordo Magistro suo iam triginta annos exercitato consilia, exempla cæteraque Apostoli munia perfectius haurire, plenius ediscere, ut omni peritia munitus legationem suam dignè valeret implere, quemadmodum ipsemet Bonifacius apud Othlonum supra videtur fateri. Præterea apud & per Willibrord. obtinuit notitiam, fauorem Caroli Principis reliquorumque Austrasiæ Princ. quorum auxilio intentum eius plurimum fuisse adiutum ex eius actis apud Othlonum est legere.

DISSERTATIO CXXII.

De S. Willibrordo conante Onus Episcopale imponere S. Bonifacio.

Postquam aliquo tempore Winfridus in Frisia sub Diocesi & contubernio S. Willibrordi egisset, in Frisij erudiendis, idolorum fanis destruendis, Christi Ecclesijs erigendis non parum collaborasset, probe exploratis eius ingenio, Zelo, industria, pietate, medita. ur conaturq; S. Willib. ei Episcopales fasces imponere anno 722. Verum refugus ille ad Germanicorum agtorum spiritua. lem culturam sese confestim confert.

K k k

Non